

Шубіна Наталія Миколаївна,
ад'юнкт докторантури та аспірантури
Національної академії внутрішніх справ

ПРЕВЕНТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЧИННИК ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ПОЛІЦІЇ

Питання протидії корупції є важливим аспектом реформування України та адаптації вітчизняного законодавства до стандартів розвинутих демократичних країн світу. На жаль, корупція в Україні – це наслідок загальних політичних, соціальних і економічних проблем нашої країни, що цілком притаманне державі, яка перебуває на етапі реформування. Тому застосування ефективних превентивних механізмів запобігання корупції є однією із найважливіших проблем, які намагається розв'язати сучасна Українська держава на шляху до забезпечення прогресивних європейських стандартів прав і свобод людини та громадянина [1]. У боротьбі з корупцією важливі превентивні заходи. Про це в інтерв'ю заявив голова Національного антикорупційного бюро (НАБ) України Артем Ситник, передає прес-служба відомства.

«Згідно з Індексом сприйняття корупції Україна в 2014 р. зайняла 142 місце з 175 можливих. Це, м'яко кажучи, невтішні результати, які багато хто з українців відчув на собі. Коли перші детективи Бюро складали присягу, президент зазначив, що через кілька років Україна повинна зайняти місце поруч з Грузією, яка в цьому році на 50-ій сходинці рейтингу. Звичайно, це амбітна мета. У той же час корупцію знищити не тільки каральними засобами, превентивна роль не менш важлива», – заявив Ситник [2]. Превентивна діяльність та профілактика вчинення корупційних правопорушень є одним із пріоритетних напрямків діяльності держави. Так попереджувальні заходи мають не тільки усунути негативні наслідки, а і попередити вчинення корупційних діянь до настання відповідальності. Державна профілактична програма має бути спрямована на пошук можливих шляхів удосконалення чинного антикорупційного законодавства, підвищення рівня довіри населення до державних органів, вирішення нагальних проблем економічного та соціального характеру, зміцнення державного суверенітету та розбудови громадянського суспільства в Україні. Для повноцінного та об'єктивного висвітлення даного питання вважаємо доцільно звернутися до енциклопедичних джерел та з'ясувати природу самого заходу превенції. Отже, слово «превенція» походить від лат. Praeventio – випереджаю, попереджаю, від англ. Prevention – попередження, запобігання. «Превентивний» – який попереджає щонебудь, запобігає чомусь, саме таке визначення дає нам великий тлумачний словник української мови [3, с. 919]. Отже, згідно даного

визначення превентивними заходами називають профілактичні та інші заходи, спрямовані на запобігання злочинам та іншим правопорушенням. Метою превенції є проведення з боку держави інформаційної політики, спрямованої на створення негативного образу правопорушення, свідомого ставлення громадян до дотримання вимог чинного законодавства.

Як задекларовано у ст. 1 Закону «Про Національну поліцію», поліція це орган виконавчої влади який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку та виступає спеціальним суб'єктом який наділений повноваженнями щодо здійснення заходів у сфері протидії та запобігання корупції. Профілактика в правоохоронній системі перш за все має бути спрямована на недопущення вчинення корупційних фактів та порушення етичних норм поведінки правоохоронця при здійсненні службових повноважень, адже на правоохоронця як на представника держави покладається вся відповідальність щодо активної реалізації заходів антикорупційного законодавства які забезпечуються шляхом:

- організації дотримання вимог законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та інших нормативних актів з питань запобігання та протидії корупції;

- проведення превентивних антикорупційних заходів;

- перевірки службової та професійної діяльності особового складу та працівників поліції;

- виявлення сприятливих для вчинення корупційних правопорушень ризиків у діяльності посадових осіб;

- взаємодії з громадськістю з реалізації державної антикорупційної політики, співробітництво з іншими суб'єктами, які здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції.

Корупція є психологічним та моральним явищем. Вона не існує поза людиною, характеризує її поведінку, діяльність. Корупція – це не лише певні діяння, а й система негативних поглядів, переконань, установок, спосіб мислення, який обумовлює спосіб життя. С.В. Степашин зазначає: «Корупція – не просто хабарі, не просто зловживання службовим становищем, не просто завальовані види підкупу чиновників. Це хвороба більш глибока, яка має у своїй основі психологічну установку використовувати державну службу як невичерпне джерело для досягнення корисливої мети». Морально-психологічні наслідки корупції проявляються в тому, що вона є потужним фактором деморалізації суспільства, девальвації моральних цінностей, деформації індивідуальної та суспільної психології; нищить духовні та моральні цінності; сприяє поширенню у суспільстві кримінальної психології; змінює мотивацію службових осіб у сфері державного управління, а також громадян у різних сферах соціального життя. Існування корупції в поліції та у системі правоохоронних

органів загалом дає підстави вважати її вкрай небезпечним явищем – одним із проявів професійної деформації співробітників [4]. З 2011 року в Україні функціонує принципово нова антикорупційна система, яка має переважно превентивний характер і орієнтована на створення в суспільстві ефективних механізмів попередження корупції. За таких умов посилюється значення вимог до добросовісної поведінки осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, які мають бути ними засвоєні як норми повсякденної поведінки [5].

Суть превентивних заходів полягає у попереджувальному характері та спрямовані на запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням, проведення профілактичної діяльності у питаннях боротьби з корупцією, хабарництвом, зловживанням службовим становищем та іншими правопорушеннями, пов'язаними з виконанням службових обов'язків правоохоронців, шляхом проведення масово-роз'яснювальної роботи, метою якої є підвищення рівня обізнаності особового складу з нормами антикорупційного законодавства, формування принципів відповідальності за їх порушення [6].

З метою недопущення випадків корупції серед працівників внутрішніх справ необхідно застосовувати комплекс заходів, який спрямований на усунення причин, що спонукають правоохоронців до зловживань та порушень. Мета профілактичних заходів в правоохоронній діяльності полягає у попередженні правопорушень до факту вчинення корупційного правопорушення, запобігання такому правопорушенню на стадії готування до нього та припинення правопорушення у період вчинення протиправних діянь [7, с. 82–85].

Проблеми організації функціонування превентивних заходів боротьби з корупцією в правоохоронних органах можливо розв'язати шляхом:

- дотримання вимог чинного антикорупційного законодавства;
- роз'яснення нормативно-правових норм розпорядчих документів у галузі запобігання корупції та вчинення фактів хабарництва;
- проведення у системі службової підготовки навчань з питань антикорупційного законодавства та його практичного застосування;
- розробка тестових завдань з визначення рівня знань вимог антикорупційних нормативно-правових актів, які використовуються під час проведення заліків зі службової підготовки;
- проведення роз'яснювальної та інструктивної роботи щодо упередження правопорушень, пов'язаних з виконанням службових обов'язків поліцейськими;
- вивчення громадської думки, збір інформації про негативні факти діяльності поліцейських щодо можливих корупційних проявів. (особисте спілкування з громадянами, дієве функціонування «Телефону

довіри», «Поштових скриньок для звернення та скарг громадян», «Інтернет – приймальні»);

– проведення постійного моніторингу стану виконання вимог чинного антикорупційного законодавства, причин і умов, що сприяють скоєнню злочинів та правопорушень корупційного характеру, визначають категорії співробітників та посади, діяльність яких пов'язана з підвищеним корупційним ризиком;

– розміщення у засобах масової інформації та інформаційних порталах матеріалів про права громадян; механізми реалізації державних антикорупційних, відомчих заходів, направлених на попередження корупційних проявів; порядок та процедуру розгляду звернень громадян. Інформаційні заходи мають забезпечувати розширення знань у сфері антикорупційного законодавства, інформування про вжиття заходів та засудження корупціонерів, формування негативного ставлення правоохоронців і громадськості до корупції;

– проведення спеціальної перевірки відомостей щодо осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави [6].

Просвітницько-роз'яснювальна та агітаційна робота займає провідну форму діяльності з особовим складом щодо попередження вчинення корупційних проявів та фактів перевищення службових повноважень оскільки усунення причини правопорушення є одним із основних чинників боротьби з корупцією.

Висновок: Реформування правоохоронної системи в Україні асоціюється з початком нового витка в розвитку демократичної держави де подолання фактів корупції є основним і пріоритетним напрямком державної політики. Зміна напрямку діяльності правоохоронної системи, курс на Євроінтеграцію впровадження в практику міжнародного досвіду з дотримання прав та свобод громадян все це говорить про готовність до активних змін та трансформацій у свідомості суспільства щодо подолання факту корупційних проявів. Так основним і пріоритетним напрямком подолання корупції в правоохоронних органах є превентивна діяльність (агітаційна, інформаційна роз'яснювальна) та профілактична робота. На нашу думку в основі всіх превентивних заходів лежить незмінний принцип доброчесності, гідності та порядності правоохоронця. Свідоме ставлення до виконання посадових обов'язків, усвідомлення всієї відповідальності щодо порушення вимог чинного законодавства, дотримання міжнародних норм та стандартів з прав та свобод людини все це сприяє розвитку анти корупційної державної програми в якій одну із ключових позицій займає правоохоронна система.

Список використаних джерел

1. Вимоги до поведінки державного службовця через призму антикорупційного законодавства як превентивні заходи щодо запобігання корупції <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/110175?&size=1>.

2. А.Ситник: у боротьбі з корупцією важливі превентивні заходи. <https://www.rbc.ua/ukr/news/sytnik-borbe-korruptsiev-vazhny-preventivnye-1453113606.html>.

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1 728 с.

4. З.Р. Кісіль Корупція в органах внутрішніх справ: Проблеми протидії <http://radnuk.info/pidrychnuku/admin-pravo/493-stetsenko/21334-koruptsiya-problemy-protydiyi.htm>.

5. Запобігання і протидія корупції в державних органах та органах місцевого самоврядування <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0020323-13>.

6. Інструкція з провадження антикорупційних заходів у системі Державної служби України з надзвичайних ситуацій **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.** 7. Сафронов С. Профілактична діяльність слідчого органів внутрішніх справ України / С. Сафронов // *Право України*. – 2002. – № 2. – С. 82–85.

Шумейко Дмитро Олександрович,
старший викладач кафедри
кримінального процесу Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ РІШЕНЬ ЄСПЛ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ПРАКТИЦІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЦЕДУРИ IN ABSENTIA

Незважаючи на законодавчу вказівку щодо використання правових позицій ЄСПЛ у національному кримінальному судочинстві як джерела права, на практиці постає багато питань щодо меж, обсягу, суб'єктів її використання, тлумачення як самих рішень ЄСПЛ, так і положень ЄКПЛ. У провадженнях in absentia цю проблему можна проілюструвати на прикладах судових рішень, де має місце посилання на правові позиції (копіювання) без мотивації суду щодо ухвалення того чи іншого рішення із урахуванням цих позицій.